

An Explanation of the Elements and Components of the Lebanese Hezbollah Smart Power

Hossein Fattahi Ardakani*

Assistant Professor of Political Sciences, Ardakan University, Iran, (Corresponding Author) h-fattahi@ardakan.ac.ir

Abstract

Objective: Investigating the changes of power in the field of international relations is very important. Except for national actors, some foremost actors have shown good performance in achieving a new kind of power-based relationship. Hezbollah is now implementing smart power-based strategies and tactics after thirty years of trying to be recognized as a front-runner at the regional level. Smart power is a type of power in which hard and soft power sources are converted into smart power in a clever and optimal combination.

Method: This research attempts to answer the question of what are Hezbollah's intelligent power resources and tools and how has Hezbollah been able to become a smart power in the Middle East?

Results: The Hezbollah type of activism in the last three decades has been associated with the combination of hard power indices with soft power software values, which result in Hezbollah achieving a level of intelligent power in the context of low national actors.

Conclusion: The results show that Hezbollah's smart power is due to understanding the requirements of political activism, improving methods and practices, balancing actions and behaviors, and diversifying the use of political tools. Negotiation, coalition, balance and military deterrence, democratic methods, and attention to media power and psychological operations are also key elements of Hezbollah's acquisition of smart power.

Keywords: Hezbollah, the Middle East, Hard Power, Soft Power, Smart Power, Lebanon.

تبیین عناصر و مؤلفه‌های قدرت هوشمند حزب‌الله لبنان

حسین فتاحی اردکانی*

استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه اردکان، (نویسنده مسئول) h-fattahi@ardakan.ac.ir

چکیده

هدف: بررسی تغییرات قدرت در حوزه روابط بین‌الملل بسیار حائز اهمیت است. به جز بازیگران ملی، برخی از بازیگران فروملی برای دستیابی به نوع جدیدی از روابط مبتنی بر قدرت، عملکرد خوبی را از خود نشان داده‌اند. حزب‌الله لبنان پس از سی سال تلاش برای شناخته شدن به عنوان یک بازیگر فروملی در سطح منطقه، اکنون در حال اجرای راهبردها و تاکتیک‌های مبتنی بر قدرت هوشمند است. قدرت هوشمند نوعی از قدرت است که در آن منابع قدرت سخت و نرم در ترکیبی مدبرانه و بهینه به قدرت هوشمند تبدیل می‌شود. روش: این پژوهش سعی می‌کند به روش توصیفی - تحلیلی به این سؤال پاسخ دهد که منابع و ابزارهای قدرت هوشمند حزب‌الله کدامند و حزب‌الله چگونه توانسته است به یک قدرت هوشمند در منطقه خاورمیانه تبدیل شود؟ یافته‌ها: نوع کنشگری حزب‌الله لبنان در سه دهه گذشته با درآمیختن شاخصه‌های قدرت سخت با ارزش‌های نرم افزارانه قدرت نرم همراه بوده که در نتیجه آن، حزب‌الله به سطحی از قدرت هوشمند در تراز بازیگران فروملی دست پیدا کرده است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهند که قدرت هوشمند حزب‌الله ناشی از درک و شناخت الزامات کنشگری سیاسی، بهبود روش‌ها و عملکردها، تعادل بخشی در اقدامات و رفتارها و تنوع‌بخشی در استفاده از ابزارهای سیاسی است. همچنین بهره‌گیری از مذاکره، ائتلاف، توازن و بازدارندگی نظامی، اقبال به روش‌های دموکراتیک و توجه به قدرت رسانه و عملیات روانی از عناصر اصلی دستیابی حزب‌الله به قدرت هوشمند است.

واژگان کلیدی: حزب‌الله، خاورمیانه، قدرت سخت، قدرت نرم، قدرت هوشمند، لبنان.

۱- مقدمه

بازیگران محیط بین‌المللی میزان تأثیرگذاری خود را همواره بر مبنای منابع، عناصر و ابزارهای قدرت تعریف می‌کنند. بنابراین همه در پی یافتن شیوه‌های جدید اعمال قدرت با ویژگی‌های اثرگذاری بالا و هزینه کمتر و در عین حال توجه به کسب اهداف و مطلوبیت‌ها بدون ایجاد احساس نگرانی در دیگر بازیگران و رقبای خود هستند. اما تعریف واحدی از قدرت و به خصوص در حوزه علوم سیاسی و اجتماعی وجود ندارد و این موضوع همواره به عنوان موضوع مورد مجادله بین اندیشمندان باقی مانده است. (راش، ۱۳۷۷: ۴۶) درحقیقت کشورها سعی می‌کنند تا توان انجام اقدامات و تأثیرگذاری خود را در دستیابی به اهداف، همواره در یک سیر حرکتی افقی - صعودی از حالت‌های ناکارآمد و یا پرهزینه به حالت‌های کارآمد با صرف زمان و هزینه کمتر و احتمال بالا تبدیل کنند که این موضوع از خصوصیات اصلی تدوین استراتژی‌های قدرت به‌ویژه در حوزه‌های نرم^۱ و هوشمند^۲ است. بنابراین هر نوع استراتژی موفق باید مسئله استمرار و تغییر را در بر گیرد. (Nye, 2010: 150-151) منطقه خاورمیانه نیز از این سیر و تحولات قدرت مستثنا نیست، بلکه به واسطه ویژگی‌های ژئوپولیتیکی^۳، استراتژیکی^۴ و ژئواکونومیکی^۵ از اهمیت بسیار بالایی نزد بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی به خصوص قدرت‌های بزرگ برخوردار است و کالای قدرت در این منطقه روزبه‌روز در حال تبدیل شوندگی و گذر از مجرای سخت^۶ به نرم و هوشمند نزد برخی از بازیگران هوشمند و تأثیرگذار این منطقه مهم جهانی است. حزب‌الله لبنان یکی از منسجم‌ترین و مؤثرترین جنبش‌های اسلامی دوران اخیر است. حزب‌الله لبنان که زمانی یک سازمان نظامی صرف برای مقابله با تجاوزگری رژیم اشغالگر قدس به لبنان و تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران بود، امروز با گذر از دوران به کارگیری منابع قدرت سخت و نرم در ترکیب کارآمدی که از آنها داشته و نمایشی که در منطقه از خود به جای گذاشته است به یک بازیگر مهم منطقه‌ای با ویژگی‌های به کارگیری هوشمندانه قدرت تبدیل شده است. این ویژگی‌ها به حزب‌الله این توان را داده است که متناسب با پیچیدگی‌ها و تغییرات ایجادشده در شرایط محیطی و استراتژیکی منطقه، ضمن برخورداری از گزینه‌های متعدد برای پاسخگویی به تهدیدات، توانایی پیش‌بینی احتمالات این حوزه برای جلوگیری از وقوع تهدیدات را نیز داشته باشد و در عین حال به عنوان یک سازمان سیاسی مشروع برای استفاده از قدرت، مشروع شناخته شود. این حزب پس از پشت سر گذاشتن دوران پر فراز و نشیب درگیری با

1. Soft Power
2. Smart Power
3. Geopolitics
4. Strategy
5. Strategy
6. Hard Power

مخالفین داخلی و رژیم اشغالگر قدس به عنوان دشمن اصلی خود، توانست با پذیرش پیمان طائف به عنوان یک حزب سیاسی مشروع نزد افکار عمومی و نخبگان لبنان مورد پذیرش قرار گرفته و این آغاز ایجاد تحول در شیوه اعمال قدرت و نفوذ در این حزب و صعود از رهبری سخت به رهبری نرم و در نهایت هوشمند بود. بنابراین در حال حاضر حزب الله با برخورداری از سازمان نظامی، سیاسی، اجتماعی، آموزشی و فرهنگی قدرتمند به عنوان بازیگری فروملی دارای قدرت هوشمند در خاورمیانه شناخته می‌شود. یکی از مهم‌ترین دلایل اهمیت و ضرورت پرداختن به این موضوع، لزوم شناخت تغییرات محیطی قدرت در منطقه خاورمیانه و بررسی سیر تحولات آن در ابعاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی است. به همین منظور انتخاب حزب الله به عنوان یک سازمان پیشرو در عرصه ملی و منطقه‌ای لبنان و خاورمیانه که کنش‌های استراتژیک آن امروزه در ابعاد بین‌المللی تأثیرگذارند امری مهم و ضروری به نظر می‌رسد. از سوی دیگر حزب الله قدرتی مؤثر در محور مقاومت است، بنابراین مذاقه در نوع کنشگری این حزب می‌تواند ما را در بهره‌برداری از روش‌های هوشمندانه آن در ابعاد وسیع‌تر ملی و بین‌المللی کمک نماید. سؤال پژوهش حاضر این است که منابع و ابزارهای قدرت هوشمند حزب الله کدامند و حزب الله چگونه توانسته است به یک قدرت هوشمند در منطقه خاورمیانه تبدیل شود؟ استدلال نویسنده این است که حزب الله لبنان با درک و شناخت موقعیت مهم و استراتژیک خود در منطقه و همچنین درک اهمیت و توانایی بالای اثرگذاری قدرت هوشمند، با شناسایی و به کارگیری منابع هوشمند توانسته است به اهداف خود دست یابد. برای تبیین فرضیه ابتدا به شرح و تبیین مفهوم قدرت هوشمند می‌پردازیم، سپس به منابع تشکیل‌دهنده قدرت هوشمند اشاره می‌کنیم. در ادامه شاخصه‌های قدرت هوشمند حزب الله را تبیین کرده و به اقدامات نرم‌افزارانه و هوشمندانه حزب-الله در سطح لبنان و منطقه اشاره می‌کنیم. سرانجام با برشماری منابع و ابزارهای حزب الله لبنان برای تبدیل شدن به یک قدرت هوشمند و نتایج حاصله از آن، به نتیجه‌گیری خواهیم پرداخت.

۲- پیشینه تحقیق

۲-۱. منابع فارسی

ساسانیان (۱۳۹۷) در مقاله «ارزیابی تغییرات الگوی بازدارندگی حزب الله لبنان در برابر رژیم صهیونیستی» معتقد است بحران سوریه، توان تاکتیکی و عملیاتی حزب الله را افزایش داده و این امر در کنار تقویت توان فنی و تسلیحاتی، موجب ارتقای سطح تهدیدهای آن شده است؛ به گونه‌ای که سه جزء مهم بازدارندگی یعنی توان تهدید، تهدید معتبر و انتقال پیام بازدارنده در چارچوب بازدارندگی این جنبش محقق شده است. بر این اساس، خودداری اسرائیل از اقدام به جنگ علیه حزب الله، بیانگر موفقیت الگوی بازدارندگی این جنبش است.

باقری و یزدانی (۱۳۹۷) در مقاله «تبیین منافع و اهداف استراتژیک جمهوری اسلامی ایران در اتحاد استراتژیک با حزب‌الله لبنان» معتقد است استقرار نظام جمهوری اسلامی در ایران منجر به ایجاد اتحادی منحصر به فرد با حزب‌الله لبنان بر اساس منافع و ملاحظات اعتقادی و استراتژیکی گردید. اتحاد جمهوری اسلامی با حزب‌الله منجر به تأمین منافع استراتژیک ایران در ابعاد سیاسی، نظامی و امنیتی شده است. منافع استراتژیک حاصل از آن نیز عبارتند از: پیشینه‌سازی قدرت و امنیت، افزایش عمق استراتژیک و قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران، مقابله با هژمونی اسرائیل و آمریکا در خاورمیانه، کاهش ضریب امنیت ملی اسرائیل، حفظ محور مقاومت و گسترش شبکه متحدان.

درخسه و بیگی (۱۳۹۵) در مقاله «کارآمدی حزب‌الله لبنان در دستیابی به مقبولیت اجتماعی و مشروعیت سیاسی» معتقدند حزب‌الله با استفاده از روش‌های سیاسی و اجتماعی متناسب با داشته‌های حداقلی خود به یک حزب کارآمد در صحنه ملی و بین‌المللی لبنان تبدیل شده و در زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و نظامی ضمن کسب مقبولیت اجتماعی مشروعیت سیاسی را هم به دست آورده است.

زارعان (۱۳۹۳) در مقاله «بررسی روند تبدیل جنبش حزب‌الله لبنان از قدرتی محلی به قدرتی ملی و منطقه‌ای» معتقد است حزب‌الله در ادامه حیات و فعالیت خود این واقعیت را پذیرفت که در کشور لبنان که گروه‌های مذهبی گوناگونی در کنار یکدیگر به زندگی مشغولند نمی‌توان یک حکومت اسلامی مانند آنچه در ایران وجود دارد تأسیس کرد، از این رو بر هویت ملی (هویت لبنانی) به عنوان محوری که می‌تواند تمام جامعه لبنان را گرد اهداف مهمی مانند دفاع و مقاومت مشروع از میهن در مقابل تهاجم رژیم صهیونیستی متحد کند تأکید کرد و سعی کرد بین هویت ملی و هویت اسلامی‌اش سازگاری ایجاد کند.

۲-۲. منابع انگلیسی

فریدا^۱ (۲۰۱۹) در کتاب «دین و حزب‌الله، ایدئولوژی سیاسی و مشروعیت» نشان می‌دهد که حزب‌الله از ابزارهای مذهبی مانند تکلیف شرعی (ارزیابی مذهبی)، تفسیر جهاد و فتوا (ابزار مذهبی) به عنوان ابزار سیاسی برای بسیج شیعه در لبنان و خاورمیانه و ایجاد پشتیبانی سیاسی استفاده می‌کند. این موضوع نشان می‌دهد که استفاده استراتژیک حزب‌الله از پراگماتیسم سیاسی و سخنان مذهبی برای پیوند برنامه‌های سیاسی و نظامی و گذار حزب از یک گروه مقاومت در لبنان به یک بازیگر منطقه‌ای با اولویت منطقه‌ای است.

1. Mariam Farida

داهر^۱ (۲۰۱۹) در کتاب «حزب‌الله: بسیج و قدرت» معتقد است تقریباً سی سال پس از تأسیس حزب‌الله لبنان، درک و شناخت آن دشوار است. سؤال اصلی این است که دقیقاً حزب‌الله چیست؟ چگونه این نقش مهم را در بازی خاورمیانه و سیاست‌های لبنان به دست آورده است؟ این کتاب سه هدف دارد: نخست تعریف مفصلی از حزب‌الله و تاریخ آن ارائه می‌دهد، ساختار داخلی آن را به خوبی نشان می‌دهد و گستره وسیعی از فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی آن را شرح می‌دهد؛ سپس تکامل بسیج حزب را توضیح می‌دهد و در نهایت، هویت، جامعه شیعه و قدرت حزب‌الله در تشکیلات امروزی لبنان را نشان می‌دهد.

دی‌ور^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله «دینامیک نوآوری شورشی: چگونه حزب‌الله و دیگر نهادهای غیردولتی توانایی‌های جدید را توسعه می‌دهند» معتقدند نوآوری‌ها و تاکتیک‌های جدید در سازمان‌های نظامی باعث ماندگاری آنها شده است. تعهد این سازمان‌ها به بهبود تاکتیک‌ها و تکنیک‌ها می‌تواند اثرات چشمگیری داشته باشد. حتی عملکرد قابل توجه حزب‌الله در جنگ سال ۲۰۰۶ لبنان به روزآمدی تکنیک‌های استفاده شده از زمان آغاز این سازمان مربوط می‌شود. می^۳ (۲۰۱۹) در مقاله «ظهور محور مقاومت: حزب‌الله و میراث توافق طائف» معتقد است حضور مستقیم نظامی حزب‌الله در سوریه و عراق تأیید می‌کند که اقدامات آنها فراتر از لبنان به عنوان یک مرحله سیاسی است. در این مقاله، با بررسی اینکه چگونه توافقنامه‌های طائف شرایط را برای فعالیت‌های فراملیتی فراهم می‌کند، استدلال می‌کند که شرایط توافق طائف در افزایش قدرت محور مقاومت به حزب‌الله کمک کرده است. حزب‌الله پس از طائف، روابطی با نیروهای خارجی داشته است که به صلح خدمت می‌کنند و فرصت را در تصمیم‌گیری استثنایی فراهم می‌کند تا اجازه دهد حزب‌الله به نام مقاومت، مقاومت کند. پژوهش‌های صورت گرفته درخصوص حزب‌الله و عملکرد آن گستره وسیعی را شامل می‌شود. عمده پژوهش‌های صورت گرفته در غرب با توجه به سیاست‌های ضد اسلامی دولت‌های غربی، این گروه را با عناوینی همچون شورشی، نظامی، تروریستی، رادیکال و غیره نام می‌برند. بنابراین براساس جستجوهای صورت گرفته تاکنون پژوهش شاخصی درخصوص قدرت هوشمند حزب‌الله صورت نگرفته است. این پژوهش به طور مشخص روند گذار حزب‌الله لبنان از قدرت سخت به نرم و در نهایت قدرت هوشمند را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

۳- روش تحقیق

1. Aurélie Daher
2. DeVore, Marc
3. Samantha May

این پژوهش از نظر نوع و هدف کاربردی و توسعه‌ای و از نظر روش توصیفی - تحلیلی و تبیینی است. گردآوری داده‌ها به شیوه کتابخانه‌ای و از طریق منابع معتبر علمی شامل کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، های دانشجویی و مقاله‌های علمی - پژوهشی صورت گرفته است. بازه زمانی مورد بررسی از ابتدای تأسیس جنبش تا اکنون است.

۴- مبانی نظری

۴-۱. قدرت هوشمند

قدرت هوشمند یکی از انواع قدرت نزد اندیشمندان سیاسی است که در دهه اخیر توجه همگان را به خود جلب کرده است. قدرت هوشمند نگرشی معنوی و فرامادی درباره قدرت است که درباره دولت‌ها، نخبگان سیاسی، گروه‌های ذی‌نفوذ و نهادهای حکومتی صحبت می‌کند. (ویلسون، ۲۰۰۸: ۱۱۱) علت مطرح شدن قدرت هوشمند از سوی نای^۱، ناکارآمدی به‌کارگیری جداگانه دو نوع از قدرت قبلی یعنی سخت و نرم است. به عقیده نای « بهره‌مندی از مؤلفه‌های قدرت به معنی به دست آوردن نتایج مطلوب در همه موارد نیست. بلکه شرط تبدیل مؤلفه‌ها به قدرت محسوس - به معنی کسب نتایج مطلوب - به‌کارگیری بهترین راهبردها و عاقلانه‌ترین مدیریت‌هاست که من به آن قدرت هوشمند می‌گویم». (نای، ۱۳۹۲: ۳۰) در حالی که قدرت نرم به رفتارهایی همگرا و انتخابی تمایل دارد، اما قدرت سخت به رفتارهای مطیعانه و اطاعت از دستورات اشاره دارد. آنها در مواقعی یکدیگر را تقویت و در مواقعی هم مداخله‌جویانه با یکدیگر رفتار می‌کنند. بنابراین در عصر حاضر که آن را عصر اطلاعات می‌نامند قدرت نه فقط سخت و یا نرم، بلکه ترکیبی از هر دو است که به آن قدرت هوشمند می‌گویند. (فرهادی و مرادیان، ۱۳۸۷: ۱۴۲-۱۴۳) درحقیقت در قدرت سخت فقط از منابع و ابزارهای سخت برای کسب مطلوب استفاده می‌شود و در قدرت نرم تنها از منابع و ابزارهای نرم، اما در قدرت هوشمند بسته به شرایط و پیشامدها ممکن است هم از قدرت سخت و هم از قدرت نرم و یا ترکیبی بهینه و مدیرانه از آنها برای رسیدن به اهداف استفاده شود. ناسل^۲ معتقد است که همه داشته‌های نظامی، اقتصادی، فرهنگی و ایدئولوژیک باید در یک مسیر هماهنگ قرار گیرند تا در نتیجه آن موفقیت و برتری یک کشور را تضمین و تداوم بخشند، البته برخی، قدرت جدید را قدرت همگرا^۳ می‌نامند. (همان: ۱۴۸). در قدرت هوشمند، یک کشور به طور هوشمندانه همه داشته‌های مادی و معنوی منابع قدرت خود را به کار می‌بندد. هوشمندی و همه‌جانبه‌نگری کارگزاران سیاسی در تولید قدرت هوشمند و تبدیل تهدیدها به فرصت، بسیار مهم است. هینن^۴ هم بر قدرت هوشمند

1.Nye

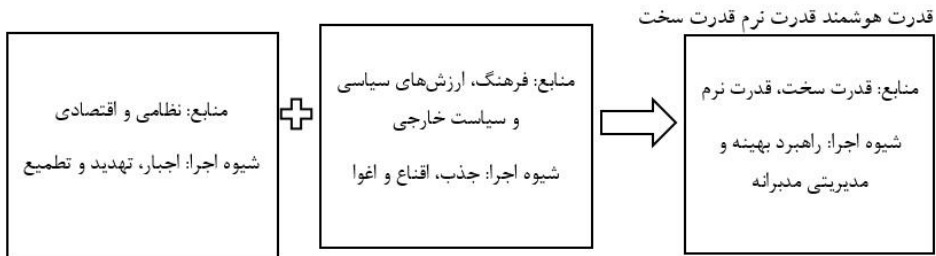
2.Suzanne Nossel

3.Intergrated Power

4.Hinen

برای اجرای راهبردهای ملی و بین‌المللی در دستیابی به خواسته‌ها و منافع تأکید می‌کند. (هینن، ۲۰۰۸: ۲۸) نای معتقد است قدرت هوشمند تلفیق به‌کارگیری هر دو نوع قدرت سخت و نرم است و در مثالی از کشور چین می‌گوید: چین با تلفیق پویایی قدرت سخت و خوانشی گپرا از قدرت نرم، چشم به قدرت هوشمند دوخته، در پی القای مفهوم خیز آرام خود بود و بالمآل جویای موازنه‌ای با قدرت رقیب. (نای، ۱۳۹۲: ۱۰) از منظر نای در قدرت هوشمند از منظری جدید به قدرت نظامی نگریسته می‌شود. قدرت سخت همراه با قدرت نظامی و توانایی اعمال آن است، ولی اگر قدرت سخت با روش‌های نرم‌افزارانه همراه و اجرا شود نتیجه آن تولید قدرت هوشمند است. (نای، ۲۰۰۴: ۳۷) در واقع، قدرت هوشمند امکان به‌کارگیری همزمان و مؤثر مؤلفه‌های قدرت سخت یعنی زور و تطمیع همراه با مؤلفه‌های قدرت نرم، یعنی جذابیت و ترغیب است. (نای، ۱۳۹۲: ۱۵) پیچیدگی معنا و مفهوم قدرت در جهان امروز که محصول پیچیدگی روندهای تولید قدرت بین کشورها در سطوح داخلی و بین‌المللی است، باعث شده است که اعمال قدرت برای رسیدن به مطلوبیت‌ها نیز همراه با پیچیدگی‌های فراوان باشد. بنابراین، درک و شناخت قدرت هوشمند در دنیایی که همواره با نتایج بسیار پیچیده و امکان تغییرات تند و سریع همراه است بسیار مهم و حیاتی است. (بک، ۲۰۰۵: ۲۰-۳۳)

شکل (۱)، منابع قدرت هوشمند (نای، ۱۳۹۲)

۵- قدرت هوشمند حزب‌الله

حزب‌الله در سال ۱۹۸۴ با بروز اختلاف درونی در حزب امل و با اشغال جنوب لبنان به دست رژیم اشغالگر، توسط گروهی از جوانان شیعه و مؤمن به انقلاب اسلامی و ولایت فقیه پایه‌گذاری شد. (ابوالحسن شیرازی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۷) حزب‌الله در بیانیه موجودیت خود اعلام کرد که «نظام سیاسی موجود و امتیازهای فرقه‌ای آن، ریشه مشکلات لبنان است و باید از اساس تغییر کند». (shanahan, 2005, 115) همچنین ما به رهبری حکیمانه و عادلانه امام خمینی (ره) به عنوان ولی فقیه تعهد و اعتقاد داریم. (درخشه و محمدی، ۱۳۹۱: ۲۳۲) و اعلام می‌کنیم که به جز خدا از هیچ کس دیگری ترس و واهمه نداریم و هیچ ظلم و ذلتی را نمی‌پذیریم. (اسداللهی، ۱۳۸۲: ۱۹۳) باور و اعتقاد ما مبارزه با اسرائیل و اشغالگری است... ما به دشمن اشغالگر اعلام می‌کنیم که جهاد و مقاومت را تا اخراج صهیونیست‌ها از مناطق شمالی به عنوان مقدمه‌ای برای

نابودی آن ادامه می‌دهیم». (زمانی محبوب، ۱۳۸۸: ۱۶۳) بنابراین، تغییر نظام سیاسی لبنان، پیروی از ولی فقیه و نابودی رژیم اشغالگر از طریق جهاد و مقاومت سه هدف اساسی تشکیل حزب‌الله بوده است. حزب‌الله لبنان در اوج دوران جنگ سرد و پنج سال بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و دوران جنگ تحمیلی عراق علیه ایران متولد شد. در این دوران حزب‌الله با توجه به رویکرد سخت به حوادث و وقایع پیرامونی همزمان با نبرد برای اخراج نیروهای اشغالگر، به‌ویژه نیروهای آمریکا «شیطان بزرگ» از لبنان، خود را متعهد به تأسیس نظامی برای اجرای احکام اسلامی می‌دانست. رفته رفته و با توجه به آشنایی حزب‌الله با شرایط جدید لبنان و منطقه و درک ضرورت تغییر روش و اتخاذ نگاهی واقع‌گرایانه در برخورد با پیشامدهای سیاسی، این حزب ضمن حفظ روحیه و توان دفاعی و نظامی خود به سمت شیوه‌های دیپلماتیک و سیاسی حرکت کرد. در سال ۱۹۹۲ حزب‌الله با شرکت در انتخابات پارلمانی توانست از مجموع ۱۲۸ کرسی ۱۲ کرسی را به دست آورد. (فاست، ۱۳۸۶: ۲۶۱) از این زمان است که حزب‌الله وارد فاز سیاسی و دیپلماسی عمومی و برقراری ارتباط با بدنه اجتماعی لبنان می‌شود و با کلیدواژه «اشغالگری»، «مقاومت» و «مبارزه» با دشمنان لبنان، آینده سیاسی جدیدی را مبتنی بر به‌کارگیری شیوه‌های نرم‌افزارانه قدرت نرم آغاز می‌کند. به عقیده مانگوس رانستروپ^۱ حزب‌الله لبنان برخلاف گذشته خود که همواره با خشونت و مخفی‌کاری همراه بوده، هم‌اکنون با تغییرات شگرفی روبه‌رو شده است. این حزب نمونه باارزشی از امکان تغییرات و ثبات در اثر مبارزه برای حرکت‌های اسلامی در طول زمان است که آنها را به ثبات و بلوغ رسانده است. (رانستروپ، ۲۰۰۰: ۱۴۴) در سال ۲۰۰۹ همه کاندیداهای حزب‌الله لبنان توانستند به پارلمان راه پیدا کنند و در انتخابات سال ۲۰۱۸ حزب‌الله توانست با حفظ کرسی‌های خود در پارلمان به کمک دیگر گروه‌های ائتلاف ۸ مارس که حامی محور مقاومت هستند، ضمن به دست آوردن کرسی‌های بیشتر در برابر گروه‌های ائتلاف ۱۴ مارس که از حمایت غرب برخوردار بودند، برتری و نفوذ خود را در لبنان و منطقه خاورمیانه حفظ کند. اکنون دیگر حزب‌الله نه یک حزب سیاسی تأثیرگذار، بلکه بازیگری فراملی قدرتمند دخیل در تصمیم‌گیری‌های دولت لبنان و عضو کابینه در منطقه خاورمیانه است که توانسته است با هوشمندی ضمن جلب اعتماد عمومی و گسترش پایگاه‌های اجتماعی خود مشروعیت سیاسی خود را به اثبات برساند. در اینجا حزب‌الله وارد فاز قدرت هوشمند می‌شود و به‌کارگیری گزینه‌های سخت و نرم و ترکیب بهینه، واقع‌گرایانه و مدبرانه آنها، حزب‌الله را به یک گروه سیاسی هوشمند در لبنان و منطقه تبدیل می‌کند.

۵-۱. شاخصه‌های قدرت سخت حزب‌الله

۵-۱-۱. سازمان نظامی کوچک، حرفه‌ای و راهبردی

1. Magnus Ranstrop

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های مادی حزب‌الله بر خورداری از یک سازمان رزمی و نظامی کوچک، حرفه‌ای و راهبردی است. همچنین حزب‌الله در قالب یک سازمان چریکی قدرتمند، از توانایی کاملاً تأثیرگذاری در به‌کارگیری و اجرای روش‌ها و شیوه‌های جنگ‌های نامنظم برخوردار است. (Byman, 2008) این ویژگی به شدت بر عملکرد حزب‌الله در درگیری‌های نظامی تأثیرگذار بوده است. از سوی دیگر «شکی نیست که قدرت تأثیرگذارنده حزب‌الله مرهون رادیکالیسمی است که این حزب اعمال می‌کند». (Kramer, 1993: 4) حزب‌الله توانسته است ضمن حفظ روحیه رزمی و دفاعی نیروهای خود، آنها را در بالاترین سطح حرفه‌ای آموزش داده و این سطح از آمادگی، آنها را به نیروهای راهبردی تبدیل کرده است که می‌توانند بر همه راهبردهای نظامی و دفاعی منطقه خاورمیانه تأثیرگذار باشند. در این حوزه بهره‌وری حزب‌الله بسیار مورد توجه است. سازمان نظامی حزب‌الله در مقابل ارتش رژیم اشغالگر از ساده‌ترین و ابتدایی‌ترین تسلیحات متعارف جنگی بهره می‌برد، اما با به‌کارگیری شیوه جنگ نامتقارن، این تسلیحات ساده و ابتدایی در جنگ ۳۳ روزه سال ۲۰۰۶ ارتش رژیم اشغالگر قدس را وادار به عقب‌نشینی کردند. (جهانفر، ۱۳۹۰: ۵۰)

۵-۱-۲. راهبرد جنگ نامتقارن

در جنگ نامتقارن نوع و سطح تجهیزات مورد نظر نیست، بلکه شیوه استفاده از آنها و مدیریت زمان و مکان بسیار اهمیت دارد. به جای تأکید بر نوع و توان تسلیحات به عامل انسانی به عنوان استفاده‌کننده و تعیین‌کننده راهبرد جنگ تأکید می‌شود. جنگ رژیم صهیونیستی علیه حزب‌الله نبردی نابرابر و نامتجانس محسوب می‌گردد که در گونه‌شناسی منازعات خشونت‌آمیز، جنگ نامتقارن به شمار می‌رود. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۶: ۵۹) عملکرد رزمی و فنی حزب‌الله در این جنگ به قدری چشمگیر بود که حتی «ارتش رژیم صهیونیستی از فتح سنگرهای مستحکم نیروهای مقاومت در چندصد متری مرز لبنان با فلسطین اشغالی عاجز بود و پس از یک ماه نبرد نتوانست بیت جبیل و عیقا الشعب را اشغال کند و این همان ارتشی بود که ظرف چند روز می‌توانست مساحتی وسیع‌تر از کل لبنان را اشغال کند». (بلقزیر، ۱۳۸۹: ۱۸۲) حزب‌الله توانست در جنگ ۳۳ روزه از ساده‌ترین تجهیزاتی که در اختیار داشت به شیوه‌ای مؤثر و در یک فرایند کنترل و هدایت صحیح استفاده نموده و به پیروزی برسد.

۵-۱-۳. مدیریت راهبردی و بازدارندگی نامتقارن

یکی از عناصر اصلی مدیریت راهبردی، توان بازدارندگی یک بازیگر است. جلوگیری از اقدامات نظامی دیگر کشورها با بالابردن هزینه‌های اقدام نظامی را بازدارندگی می‌گویند. (Freedman, 2009:320) تا قبل از جنگ ۳۳ روزه بازدارندگی حزب‌الله مبتنی بر شیوه‌های رایج و سنتی از این موضوع بود؛ یعنی تکیه بر راهبردها، تاکتیک‌ها و روش‌های برگرفته از

دیدگاه‌های سخت‌افزارانه قدرت. حزب‌الله لبنان توانسته است بعد از جنگ ۳۳ روزه سال ۲۰۰۶ توان بازدارندگی خود را ارتقا داده و به رژیم اشغالگر قدس این پیام را منتقل کند که در صورت درگیری و تجاوز مجدد، با پاسخی سخت‌تر از قبل روبه‌رو خواهد شد. اما اینکه یک بازیگر کوچک و ضعیف بتواند یک بازیگر قوی‌تر را در مسیر بازدارندگی نگه دارد محل بحث است. تافت معتقد است در صورتی که یک بازیگر ضعیف از حمایت اجتماعی، داشتن پناهگاه سیاسی یا فیزیکی، ایده‌ای که قادر به قربانی خود می‌شود (براساس ضرورت و شرافت، مانند جهاد، ناسیونالیسم و...) و راهبردی که می‌تواند این مزایا را در ذیل تلاش واحدی جای دهد برخوردار باشد، این امر امکان‌پذیر است (تافت، ۲۰۰۹: ۲۱۳). در حقیقت تافت به ویژگی‌ها یک بازیگر دارای قدرت هوشمند اشاره می‌کند. به نظر می‌رسد تغییراتی که در الگوی بازدارندگی حزب‌الله انجام شده، یکی از عوامل مهم در جلوگیری از حمله اسرائیل و آغاز جنگ سوم میان لبنان و این رژیم بوده است. (ساسانیان، ۱۳۹۷: ۴۴)

۵-۱-۴. افزایش توان اقتصادی و نظامی

حزب‌الله برای تقویت بنیه اقتصادی خود که یکی از منابع مهم قدرت سخت است، راهبرد نامتقارن را در پیش گرفته است. از یک طرف «حزب‌الله تلاش کرده است با ایجاد ساختارها و سازمان‌های اقتصادی و اجتماعی، پایگاه و سیستم اقتصادی و خدماتی نیرومندی را در سطوح مختلف جامعه لبنان ایجاد نماید و از سوی دیگر به دنبال تخریب و تضعیف بنیه اقتصادی اسرائیل است. هدفی که از طریق حملات موشکی به مراکز شهری، تجاری و توریستی در شمال اسرائیل پیگیری شد تا فشار و هزینه جنگ را برای شهروندان تحمل‌ناپذیر سازد». (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۶: ۷۳) با گذر حزب‌الله از دوره نگاه سخت‌افزاری به دوره نرم‌افزاری و هوشمند در نوع و توان عملیاتی تسلیحات آنها نیز تغییرات مثبتی ایجاد شد. سیدحسن نصرالله می‌گوید: «موشک‌های فاتح ۱۱۰ نسبت به موشک‌هایی که الان در اختیار داریم بسیار قدیمی هستند... آنچه اکنون حزب‌الله در اختیار دارد به اندازه‌ای است که حتی اسرائیل تصور آن را هم نمی‌تواند بکند». (المیادین، ۲۰۱۵) این بیانات تأثیر خود را بر رژیم اسرائیل گذارده است. در همین رابطه عاموس یادلین^۱، رئیس پیشین اطلاعات ارتش اسرائیل، در یک اظهار نظر راهبردی و حساس می‌گوید: «تعداد موشک‌های حزب‌الله مهم نیست، مهم این است که حزب‌الله پیوسته در حال بهبود دقت موشک‌های دوربرد خود بوده و توانایی آنها را در حمل کلاهک‌ها افزایش می‌دهد». (Sobelman, 2017: 192) نکته مهم دیگر توانایی حزب‌الله در آسمان است که می‌تواند هم برای شناسایی و جمع‌آوری اطلاعات و هم برای حمله از آن استفاده کند. حزب‌الله در سال‌های اخیر از توان پهبادهای برای حفظ بازدارندگی و ارتقای توان نظامی خود استفاده کرده است. همچنین

1. Toft

2. Amos Yadlin

برخی از گزارش‌ها مدعی هستند که حزب‌الله به قدرت پدافند هوایی تجهیز شده است. (Samaha, 2016) حزب‌الله اکنون توانسته است تا یک برابری استراتژیک را در برابر اسرائیل به دست آورد و در حال حاضر به دنبال ایجاد توازن در عرصه دریایی است. (حسینی، ۱۳۹۲: ۲۶)

۵-۲. شاخصه‌های قدرت نرم حزب‌الله

۵-۲-۱. حکمرانی مطلوب و تأثیرگذار

به باور نای در آینده رهبرانی موفق هستند که مهارت و توانایی ترکیب و به‌کارگیری منابع قدرت سخت و نرم را در قالب قدرت هوشمند داشته باشند. (واعظی و احدی، ۱۳۸۹: ۴۶) سیدحسن نصرالله به عنوان دبیر کل حزب‌الله دارای ویژگی‌های رهبری هوشمند و کاریزماتیک است. این فرد علاوه بر توانایی‌های ذاتی و هوش مدیریتی از سوی یک بینش عمیق عقیدتی حمایت می‌شود که در راهبری حزب‌الله کمک فراوانی به وی نموده است. او فردی منعطف، صبور، بااخلاق، لطیف، مسالمت‌جو، نرم‌خو، مدیری مستحکم، باثبات، منطقی، دوراندیش و عقلانی در هدایت و رهبری حزب بوده و کنترل و جلوگیری از بروز احساسات زودگذر و محور بودن آن در واکنش‌های سیاسی - امنیتی حزب از ویژگی‌های مهم رهبری و شخصیت وی است. (سازمند و معصومی زارع، ۱۳۹۴: ۱۴۳) روند رهبری در حزب‌الله در دوران سیدحسن نصرالله به مرحله تکامل رسید و او توانست آرزوی گروه‌های مقاومت و شیعیان محروم لبنان را جامه عمل بپوشاند و عزت و کرامت از دست‌رفته آنها را دوباره احیا کند. تأکید نصرالله بر این نکته که اگر رهبران عرب مجتمع شوند و پیشنهاد حکومت بر امت عربی را به من ارائه کنند آن را نمی‌پذیرم چون که من به دنبال عمل به وظیفه هستم، نه اینکه برای خودم به وسیله این قدرت، موقعیت و جایگاهی را درست کنم. (فرزانه‌پور و زنگنه، ۱۳۹۳: ۲۳۷) این امر ناشی از حکمرانی خوب وی است.

۵-۲-۲. تصویرسازی مثبت و مطلوب

نشان دادن تصویری مثبت و مطلوب از خود که منجر به تولید جذابیت و پذیرش می‌شود یکی از مؤلفه‌های اساسی قدرت نرم است. از مهم‌ترین توفیقات حزب‌الله در عرصه عمل این است که توانسته است آن تصویر نامطلوب و روایت دروغین غرب از خودش را بشکند. هیئه بوش معتقد است «جنبش‌های اسلامی رادیکالی چون حماس و حزب‌الله بیشتر از آنکه حامی اصول مذهبی باشند، مظهر مقاومت ملی اعراب در برابر اسرائیلند». (Hinnebusch and Ehteshami, 2002: 33) «نیروهای حزب‌الله به هنگام پس‌گرفتن اراضی اشغالی جنوب لبنان از ارتش اسرائیل، نظم و انسجام تحسین‌برانگیزی را به نمایش گذاشتند». (Norton, 2000: 27) اقدامات حزب‌الله در حوزه‌های سیاسی و دفاعی باعث تغییر نگاه غرب به این جنبش شده است که هر چند سیاست‌مداران غربی و به‌ویژه امریکایی‌ها از بیان این موضوع سر باز می‌زنند، اما اندیشمندان

غرب به این موضوع اعتراف کرده‌اند و حزب‌الله را در عرصه تصویرسازی مطلوب از خود موفق دانسته‌اند. نصرالله در راستای ارائه تصویری مثبت از عملکرد حزب‌الله به جامعه چندفرهنگی لبنان اعلام کرد تا زمانی که شرایط برای تشکیل حکومت اسلامی فراهم نباشد و ملت لبنان چنین چیزی را نخواهد، ما کشور را در یک موقعیت دوراهی قرار نمی‌دهیم، بلکه ما نیز خواهان آن نظامی هستیم که اکثریت لبنانی‌ها آن را بخواهند. (اسداللهی، ۱۳۸۲: ۲۲۱) حزب‌الله سعی نموده است که برای ترمیم وجهه داخلی خود از درگیری‌های غیر ضرور و هزینه‌بر مادی و معنوی پرهیز کرده و در عوض در مقابل رژیم اسرائیل به تقویت توان نظامی خود دست زند. این دیدگاه نشان‌دهنده درک شرایط فرهنگی و اجتماعی برای اجرای اهداف سیاسی ایدئولوژیک است.

۵-۲-۳. کادرسازی و تربیت نیرو

یکی از مهم‌ترین کارویژه‌های هر حزب سیاسی توجه به امر کادرسازی و تربیت نیرو برای رسیدن به اهداف و چشم‌انداز آینده است. حزب‌الله از ابزار دعوت برای کادرسازی خود استفاده می‌کند. «فعالیت دعوت‌گرایانه و تبلیغی حزب‌الله برای تربیت نیروی رزمنده و عقیدتی است. این نیرو به آرمان ملی و دینی خویش ایمان دارد». (بلقزیر، ۱۳۸۹: ۱۷۶) ویژگی نیروهای حزب‌الله در این است که حاضرند برای اهداف مقدس حزب جان خود را فدا کنند. آنها عاشق شهادت و قدم زدن در مسیر عاشورا و حسین بن علی (ع) هستند. نیروی حزب‌الله رزمنده جان‌فدایی است که در راه رسیدن به آرمان و خدمت به اسلام جان خود را فدا می‌کند و اگر زمانی برای سازندگی، حضور او لازم باشد همان کار را هدف اصلی و جهاد می‌داند. دکتر شمعون شابیرا می‌گوید: حزب‌الله در هر زمینه‌ای از توانایی لازم برخوردار است. به جز تسلیحات پیشرفته نظامی توانمندی خاص آنها قدرت آنها را بیشتر کرده است. حزب‌الله دارای متخصصان و نیروهای خبره دریایی، غواصی، هوایی، جاسوسی و امنیتی است که زبان عبری را به خوبی بلدند و دارای امکانات و تجهیزات بسیار پیشرفته‌ای هستند که عموماً از ایران به دست آنها رسیده است». (پایگاه اینترنتی دیپلماسی ایرانی، ۱۳۹۲/۲/۲۲)

۵-۲-۴. پایگاه گسترده اجتماعی

عملکرد حزب‌الله در طی سالیان گذشته و به‌خصوص در دهه‌های اخیر باعث افزایش محبوبیت و گسترش پایگاه اجتماعی این جنبش در بین مردم لبنان و منطقه شده است. امین الشحاده در مورد تشکیلات حزب‌الله لبنان بر این باور است که «حزب‌الله نماینده یک جریان جدید عربی است که پرنشاط و سرزنده است، این مقاومت ضمن اینکه با دشمن می‌جنگد، دل‌های میلیون‌ها نفر از سرکوب‌شدگان و ستمدیدگان و تهیدستان برای آنان می‌تپد». (شحاده، ۱۳۸۹: ۳۷۷-۳۷۶) به همین دلیل علی‌رغم تبلیغات گسترده و قرار دادن نام این حزب در لیست گروه‌های تروریستی از سوی کشورهای غربی، اما در نگاه جامعه لبنان این حزب نماد مقاومت ملی، اراده

و استقلال مردم لبنان است. (علاقه و رازانی، ۱۳۸۳: ۱۲۳-۱۰۰) بنابراین مردم لبنان نه تنها حزب‌الله را تروریستی نمی‌دانند، بلکه اقدامات این حزب را محدودکننده تروریسم دولتی رژیم اشغالگر می‌دانند و این موضوع در بین همه طوایف و گروه‌های این کشور مورد اجماع قرار گرفته است. «به نظر می‌رسد پیروزی معنادار حزب‌الله به همراه امل و سایر متحدان سنتی‌اش در انتخابات پارلمانی ۲۰۱۸ لبنان، نشانه‌ای مثبت از ترمیم و ارتقای وجهه ملی این جنبش است.» (ساسانیان، ۱۳۹۷: ۵۶) در پیش گرفتن دو سیاست «اتکا به اصول انسانی و اسلامی» و سیاست «مروت و مدارا» باعث گسترش پایگاه اجتماعی حزب‌الله شده است. خدمت‌رسانی به خانواده شهدا و مجروحان، آموزش و پرورش اسلامی، کمیته امداد اسلامی، جهاد سازندگی، کمیته بهداشت اسلامی و غیره از خدمات حزب‌الله به مردم لبنان بوده است. (مرکز الاستشارات و البحوث، ۱۳۸۸: ۱۰۴-۱۰۰) خدمات گسترده انسانی و اجتماعی حزب‌الله به شهروندان لبنانی از طوایف گوناگون باعث ایجاد پیوند وثیق بین فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی حزب‌الله شده که نتیجه آن بالارفتن مشروعیت سیاسی حزب در لبنان و منطقه است و این موضوع یکی از نمودهای بارز قدرت هوشمند حزب‌الله است.

۵-۳. شاخصه‌های قدرت هوشمند حزب‌الله

۵-۳-۱. مشارکت و همگرایی

مشارکت و همگرایی یکی از عناصر موجد قدرت هوشمند است که در نقطه مقابل اجبار، انزوا و یک‌جانبه‌گرایی قرار دارد. در واقع فراهم کردن امکان نزدیکی متحدین به یکدیگر در راستای تحقق همگرایی و اهداف مشترک در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی، باعث توزیع هزینه‌های مداخله‌گرایانه شده و حمایت بیشتر متحدین را جذب می‌کند. (Walt, 2005: 119) بنابراین استفاده از توان و قدرت گروه‌های متحد در چارچوب اتحاد و ائتلاف یکی از ابعاد قدرت هوشمند برای بازیگران سیاسی است. حزب‌الله به دلایل زیر و برای رسیدن به این اهداف همگرایی را راهبرد اصلی خود می‌داند:

الف- کوتاه‌مدت: اخراج اشغالگران اسرائیلی از لبنان، حفظ موجودیت و کسب مشروعیت.

ب- میان‌مدت: حل و فصل موضوع فلسطین و آزادسازی قدس شریف، آزادی اسرای فلسطینی در بند رژیم اشغالگر.

ج- بلندمدت: ایجاد اتحاد بین مسلمین و تشکیل امت واحده اسلامی. (شفایی، ۱۳۸۸: ۸۰-۷۷)

حزب‌الله پس از پیمان طائف با پرهیز از مشی یکجانبه‌گرایی به قدرتمندترین گروه سیاسی و مشروع لبنان تبدیل شد و با آغاز همکاری با جنبش امل، دوران طلایی بهره‌برداری از این همگرایی آغاز شد. این دو گروه با درک صحیح از تجاوز غرب به شیعیان لبنان و هدف‌گیری

آینده سیاسی و اجتماعی این طایفه بزرگ، به سمت مشارکت مثبت حرکت کردند که نتیجه آن معلق‌سازی دولت سینیوره به مدت دو ماه به خاطر تأیید در ارجاع جریان ترور رفیق حریری به دادگاه بین‌المللی با قضاتی غیر لبنانی از سوی این دولت (Llewellyn, 2010:66) و نیز ساقط کردن دولت سعد حریری در سال ۲۰۱۱ به واسطه تمکین نکردن وی به نظر حزب‌الله درباره همکاری نکردن در روند دادگاه بین‌المللی ترور رفیق حریری و در نهایت روی کار آوردن نجیب میقاتی از جمله اقدامات راهبردی وزیران دو جنش است. (Wilkins, 2013: 66) اوج مشارکت و همگرایی حزب‌الله و امل در جریان جنگ ۳۳ روزه بود که قرار شد در یک تقسیم‌کاری، حزب‌الله موضوعات و راهبری نظامی جنگ را در اختیار گرفته و امل هم در حوزه سیاسی فعالیت خود را انجام دهد. (معصومی زارع، ۱۳۹۲: ۱۱۷-۱۱۵) در مجموع، مخالفت نکردن عملی و نظامی حزب‌الله علیه قرارداد طائف، ورود و فعالیت رسمی در ساختار حکومت به وسیله انتخابات مجلس و شهرداری‌ها از سال ۱۹۹۲، فروکش کردن موضع‌گیری‌های انقلابی علیه مارونی‌ها و کشورهای عربی منطقه و نیروهای موافق سازش در داخل، مشارکت و همکاری با امل و دولت، تغییر در شیوه‌های تبلیغات، استفاده از ادبیات سیاسی فراگیر و عام و... را می‌توان از مصادیق ایجاد تغییرات در راستای همگرایی سیاسی دو جنبش دانست. (فضل‌الله، ۲۰۱۵: ۱۰۵-۱۰۱؛ اسداللهی، ۱۳۸۸: ۱۲۷)

۵-۳-۲. صبر و مقاومت راهبردی

صبر و مقاومت راهبردی حزب‌الله لبنان نتیجه الگوگیری از گفتمان مقاومت انقلاب اسلامی ایران در مقابل ظالمان و مستکبران و بر پایه عقیدتی قاعده «نفی سبیل» است. حزب‌الله با تقویت بنیه سیاسی و نظامی خود و با اتکا به دانش و هوش جوانان مقاومت در این زمان طولانی با صبر و مقاومتی مثال‌زدنی محور مقاومت و کشور لبنان را به خط اول در حوزه استراتژیک خاورمیانه تبدیل کرد. هم لبنانی‌ها و هم دیگر مردم منطقه به خوبی می‌دانند که حزب‌الله با یک برنامه‌ریزی حساب‌شده و هوشمندانه از یک سازمان نظامی (تک‌ساحتی) به یک بازیگر هوشمند (چندساحتی) تبدیل شده است. بنابراین همان‌طوری که انقلاب اسلامی ایران به یک گفتمان در حوزه سیاست و حکومت تبدیل شد، حزب‌الله لبنان نیز به یک گفتمان در حوزه مقاومت تبدیل شده است که می‌توان به الگوگیری گروه‌های مقاومت از جمله حشدالشعبی، انصارالله، جهاد اسلامی و حماس در پیمودن راه حزب‌الله اشاره کرد. نتایج این صبر و مقاومت راهبردی را می‌توان در موارد ذیل خلاصه کرد:

- ۱- عقب‌نشینی بی‌قید و شرط اسرائیل از لبنان در سال ۲۰۰۰.
- ۲- شکست اسرائیل در جنگ ۳۳ روزه سال ۲۰۰۶.
- ۳- پیروزی در میدان بزرگ بحران سوریه.
- ۴- پذیرش به عنوان قدرتمندترین بازیگر لبنان و مشارکت در ساختار سیاسی و تصمیم‌گیری.

۵- پذیرش به عنوان یک بازیگر قدرتمند منطقه و شرکت در ترتیبات سیاسی و امنیت منطقه‌ای. (معصومی زارع، ۱۳۹۲: ۱۰۷-۱۳۰)

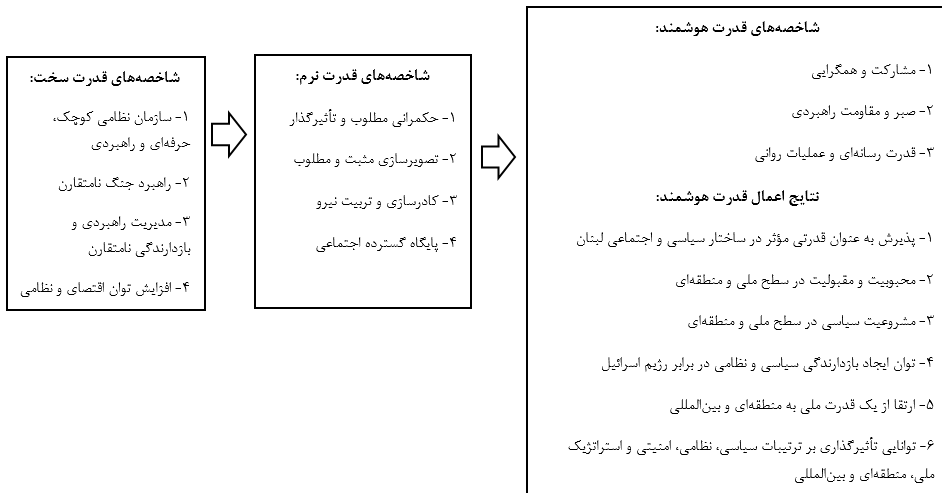
۵-۳-۳. قدرت رسانه‌ای و عملیات روانی

مؤلفه‌های فضای مجازی، اینترنت، شبکه‌های ماهواره‌ای و اطلاعاتی از ارکان اصلی قدرت هوشمند تلقی می‌شوند. ابزارهای مجازی قدرت هوشمند می‌توانند پردازش، ذخیره و انتقال اطلاعات باشند که در حوزه قدرت نرم مورد استفاده قرار می‌گیرند. (جعفری، ۱۳۹۲: ۱۳۲)

بنابراین، پیاده‌سازی قدرت هوشمند مستلزم برخورداری از ابزار هوشمند است. یکی از مهم‌ترین وجوه گذار حزب‌الله به قدرت هوشمند بهره‌گیری از فضای رسانه، تبلیغات و جنگ روانی در برابر رژیم اشغالگر قدس است. تهدیدات اخیر سیدحسن نصرالله مبنی بر حمله به تأسیسات اتمی رژیم اشغالگر در دیمونا و مخازن آمونیاک در حیفا و بازگرداندن آنها [اسرائیل] به عصر حجر که موجب صدور دستور تخلیه این مخازن شد، جدیدترین نمونه جنگ روانی حزب‌الله علیه رژیم اشغالگر و در راستای بازی در یک استراتژی هوشمند از سوی این حزب است. جنگ روانی نصرالله علیه رژیم اشغالگر با کمک رسانه‌های قدرتمند حزب‌الله تأثیرگذاری زیادی را بر تصمیم‌گیری‌های این رژیم داشته است. کالین پی کلارک^۱ درباره قدرت رسانه‌ای حزب‌الله می‌گوید: «حزب‌الله یک واحد ویژه عملیات روانی را هدایت می‌کند که مسئولیت دارد موارد منفی و مخرب رسانه‌ای که علیه حزب‌الله در رسانه‌ها و افکار عمومی بیان می‌شود را کنترل و خنثی سازد... این گروه از قابلیت‌های عملیات رسانه‌ای خود در راستای تبلیغ موفقیت‌ها و برنامه‌هایش استفاده می‌کند.» (Clarke, 19/9/2017) به عقیده نای سینما و تلویزیون می‌توانند با ترسیم تصاویر گوناگون و متعدد پیام‌های سیاسی مورد نظر خود را به مخاطب منتقل کنند. تصاویر، قدرتمندتر از کلمات ارزش‌ها و هنجارها را انتقال می‌دهند و هالیود اصلی‌ترین مروج نمادهای مجازی است. (نای، ۱۳۸۷: ۱۰۶) به نظر می‌رسد در نبرد مجازی تا حد مشخصی اطلاعات از تسلیحات فیزیکی قوی‌تر است؛ چرا که اطلاعات قابلیت انتقال دارد. (پورطهماسبی و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۳) «نقطه عطف فعالیت رسانه‌ای حزب‌الله به شبکه المنار مربوط است که ایستگاه تلویزیونی ماهواره‌ای آن از بیروت پخش می‌شود و در سراسر جهان قابل مشاهده است. ظرفیت‌های سخت‌افزاری رسانه‌ای حزب‌الله شامل ایستگاه‌های رادیویی، نشریات چاپی و یک شبکه گسترده اینترنتی شامل بیش از ۵۰ وب‌سایت است که به چندین زبان مختلف فعالیت می‌کنند...» (Clarke, 19/9/2017)

1. Colin P. Clarke

شکل (۲) - چارچوب نظری روند شکل‌گیری قدرت هوشمند حزب‌الله، منبع: (نگارنده)

۶- نتیجه‌گیری

امروزه دولت‌ها را می‌توان به عنوان بازیگری در کنار دیگر بازیگران غیررسمی محیط بین‌المللی دانست. هدف همه این بازیگران تبدیل شدن به قدرت مؤثر و دستیابی به توان تأثیرگذاری بر روندهای سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی است. بنابراین تمام برنامه‌ریزی‌ها و تدوین راهبردها در حوزه‌های مختلف مبتنی بر دستیابی به جایگاهی بالا در هرم قدرت است. بازیگران فروملی هر چند از نام و اعتبار دولت‌ها در راستای بهره‌برداری از قدرت و مشروعیت‌بخشی به اقدامات خود استفاده می‌کنند، اما نگرش‌های متفاوت آنها به سیاست و قدرت باعث شکل‌گیری نوع جدیدی از روابط در محیط‌های منطقه‌ای و بین‌المللی شده است. این بازیگران فروملی در کنار دولت‌ها تلاش می‌کنند تا چهره‌های جدیدی از قدرت (سخت، نرم و هوشمند) را در خود به وجود آورند. گذار از قدرت سخت به نرم و هوشمند از اهداف این بازیگران است. در قدرت هوشمند منابع قدرت سخت و نرم به صورت مدبرانه و هوشمندانه با یکدیگر ترکیب می‌شوند. بنابراین در قدرت هوشمند هیچ کدام از عناصر قدرت سخت و نرم کنار گذاشته نمی‌شوند، بلکه آنها در جای خود و بسته به شرایط و راهبردهای تدوین‌شده از سوی سیاستمداران و استراتژیست‌ها استفاده می‌شوند تا بهترین نتایج ممکن به دست آید. حزب‌الله یکی از قدرتمندترین بازیگران فروملی است که به قدرت هوشمند دست پیدا کرده است. این حزب با درک صحیح و شناخت کامل از روندهای سیاسی و جامعه متکثر و چندطایفه‌ای لبنان و مشکلات موجود برای مبارزه با اشغالگری و نشان دادن چهره مثبت و اثرگذار جریان مقاومت به درستی استراتژی‌های مورد نیاز برای دستیابی به قدرت هوشمند را در طی سی سال گذشته تدوین و تا به امروز اجرا نموده

است. بنابراین حزب الله لبنان سعی می‌کند با اجرای راهبردهای قدرت هوشمند، ضمن ارتقای توان نظامی و بازدارندگی و تأکید بر اصول مقاومت و مبارزه با اشغالگری رژیم اسرائیل، قدرت سیاسی و اجتماعی خود را در راستای کنترل محیط سیاسی لبنان و حضور در حاکمیت به کار گرفته و توان لازم را برای تأثیرگذاری بر معادلات منطقه‌ای نیز دنبال کند، در ضمن اینکه به دنبال حفظ پایگاه گسترده اجتماعی و ارتقای مشروعیت سیاسی ملی و منطقه‌ای خود نیز هست. سؤال پژوهش حاضر این بود که منابع و ابزارهای قدرت هوشمند حزب الله کدامند و حزب الله چگونه توانسته است به یک قدرت هوشمند در منطقه خاورمیانه تبدیل شود؟ حزب الله تا کنون سه دوره متفاوت را پشت سر گذاشته است که فهم این سه دوره به ما کمک می‌کند تا دریابیم چگونه این حزب به قدرت هوشمند دست پیدا کرده است:

- ۱- دوران آرمان‌گرایی و به کارگیری شاخصه‌های قدرت سخت (نظامی) ۱۹۹۰-۱۹۸۲.
 - ۲- دوران واقع‌گرایی و آغاز تلفیق شاخصه‌های قدرت سخت و نرم (نظامی-اجتماعی) ۱۹۹۲-۱۹۹۰.
 - ۳- تلفیق آرمان‌گرایی و واقع‌گرایی و آغاز دوران ورود به قدرت هوشمند (نظامی-اجتماعی و سیاسی) ۱۹۹۲ تا کنون.
- با توجه به مطالب ارائه شده می‌توان چگونگی اعمال قدرت هوشمند از جانب حزب الله را در چارچوب الگوها و راهبردهای رفتاری زیر بیان کرد:
- ۱- همکاری با قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی ایران، سوریه و روسیه.
 - ۲- تعامل و جلب اعتماد مردم و نخبگان لبنانی در یک فرایند متعادل سیاسی و طولانی‌مدت.
 - ۳- ثبات قدم در دفاع از مردم و حاکمیت لبنان و فلسطین در برابر رژیم اشغالگر.
 - ۴- مشارکت، همگرایی، همکاری و ائتلاف سازنده با دیگر گروه‌های سیاسی لبنان در راستای تقویت محور مقاومت.
- با این اوصاف چگونگی کاربرد قدرت هوشمند از سوی حزب الله را می‌توان این‌گونه بیان کرد:
- ۱- حفظ و تقویت سازمان نظامی و دفاعی، توجه به شیوه‌های نبرد نامتقارن و الگوهای جدید تاکتیکی و رزمی.
 - ۲- دوری از اقدامات سخت و نظامی غیرضرور و گسترش توان بازدارندگی نامتقارن در برابر رژیم اشغالگر.
 - ۳- ورود به فعالیت‌های سیاسی و به رسمیت شناختن روش‌های دموکراتیک در ساختار متکثر لبنان.
 - ۴- کنشگری مثبت و مسئولانه با جریان‌ها و قدرت‌های سیاسی منطقه و بین‌المللی و محور مقاومت.

- ۵- بهره‌گیری از پایگاه گسترده اجتماعی و ایجاد محبوبیت و مقبولیت عمومی که منتج به مشروعیت سیاسی شده است.
- ۶- برخورداری از تشکیلات منسجم و رهبری هوشیار، شجاع، مدیر و مدبر به خصوص در دوران سیدحسن نصرالله.
- ۷- ورود به عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی مبتنی بر توان قدرت نرم.
- ۸- استفاده از تکنیک‌ها و تاکتیک‌های جنگ روانی و نبرد رسانه‌ای در برابر رژیم اشغالگر.
- ۹- سرمایه‌گذاری هوشمندانه بر کلید واژه‌های «مقاومت» و «لبنان» و «اشغالگری» در راستای مشروعیت‌بخشی به اقدامات.
- ۱۰- تقویت دیپلماسی عمومی در سطح جهان اسلام و منطقه خاورمیانه و بهره‌برداری از آن.

کتابنامه

۱. ابوالحسن شیرازی، حبیب‌الله و همکاران (۱۳۹۲). *سیاست و حکومت در خاورمیانه*. تهران: سمت.
۲. اسد اللهی، مسعود (۱۳۸۶). *از مقاومت تا پیروزی: تاریخچه حزب‌الله لبنان ۱۳۶۱-۱۳۷۹*. تهران: اندیشه‌سازان نور.
۳. _____ (۱۳۸۲). «حزب‌الله لبنان: از رادیکالیسم تا واقع‌گرایی». *مطالعات خاورمیانه*. ۳۵. ۱۰۱-۱۴۶.
۴. _____ (۱۳۸۲). *جنبش حزب‌الله لبنان، گذشته و حال*. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۵. المیادین (۲۰۱۵). «حوار العام مع الامین العام لحزب‌الله السید حسن نصرالله». <http://www.almayadeen.net/episodes/753657>
۶. باقری، محسن و یزدانی، عنایت‌الله (۱۳۹۷). «تبیین منافع و اهداف استراتژیک جمهوری اسلامی ایران در اتحاد استراتژیک با حزب‌الله لبنان». *فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی*. ۱۵(۵۳): ۴۳-۶۲.
۷. بلقزیر، عبدالله (۱۳۸۹). *حزب‌الله از آزاد سازی تا بازدارندگی (۲۰۰۶-۱۹۸۲)*. ترجمه علی شمس. تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور.
۸. پورطهماسبی، سیاوش و تاجور، آذر (۱۳۸۸). «رسالت رسانه‌ها در برقراری امنیت ملی». *مجله حصون*. ۱۹. ۱۰۲-۱۱۸.
۹. پایگاه اینترنتی دیپلماسی ایرانی. (۱۳۹۲/۲/۲۲). «حزب‌اللهی که نمی‌شناسید». <http://irdiplomacy.ir/fa/news/1916034/>
۱۰. جعفری، علی اکبر (۱۳۹۲). «قدرت هوشمند و براندازی جمهوری اسلامی ایران؛ خیز تدریجی آمریکا برای مقابله سیستمی با ایران». *سیاست جهانی*. ۲(۳): ۱۳۳-۱۵۵.
۱۱. جهانفر، رضا (۱۳۹۰). «عملکرد شبکه فرماندهی و کنترل حزب‌الله در جنگ ۳۳ روزه». *ماهنامه صف*. ۳۶۷. ۵۱.
۱۲. حسینی، سیدعماد (۱۳۹۲). «حزب‌الله کابوس خواب‌های اشفته‌صهیونیست‌ها». *پیام انقلاب*. ۷۴.

۱۳. زمانی محبوب، حبیب (۱۳۸۸). «تاثیر عوامل معنوی در پیروزی مقاومت حزب‌الله لبنان». حصون. ۱۶۹-۱۵۲-۲۲.
۱۴. زارعان، احمد (۱۳۹۳). «بررسی روند تبدیل جنبش حزب‌الله لبنان از قدرتی محلی به قدرتی ملی و منطقه‌ای». *مطالعات راهبردی جهان اسلام*. ۵۹. ۳۷-۶۸.
۱۵. دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال (۱۳۸۶). «جنگ نامتقارن لبنان و امنیت ملی اسرائیل». *فصلنامه سیاست خارجی*. (۱)۲۱. ۵۷-۹۲.
۱۶. درخشه، جلال و محمدی، علیرضا (۱۳۹۱). «بررسی تاثیر تکلیف‌گرایی دینی انقلاب اسلامی ایران بر مقاومت اسلامی حزب‌الله لبنان». *پژوهش‌های انقلاب اسلامی*. ۱. ۲۲۱-۲۴۶.
۱۷. درخشه، جلال و بیگی، علیرضا (۱۳۹۵). «کارآمدی حزب‌الله لبنان در دستیابی به مقبولیت اجتماعی و مشروعیت سیاسی». *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*. ۲۱. ۳۳-۵۹.
۱۸. راش، مایکل (۱۳۷۷). *جامعه و سیاست: مقدمه ای بر جامعه‌شناسی سیاسی*. ترجمه منوچهر صبوری. تهران: سمت.
۱۹. سازمند، بهاره و معصومی زارع، هادی (۱۳۹۴). «الگوی سه بعدی تحلیل منطقه‌گرایی سیاسی بازیگران فروملی (با نگاهی به تجربه جنبش‌های امل و حزب‌الله لبنان)». *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*. (۳)۵. ۱۲۹-۱۵۶.
۲۰. ساسانیان، سعید (۱۳۹۷). «ارزیابی تغییرات الگوی بازدارندگی حزب‌الله لبنان در برابر رژیم صهیونیستی». *فصلنامه مطالعات راهبردی*. (۱)۲۱. ۴۱-۶۸.
۲۱. شقایب، امان‌الله (۱۳۸۸). «حزب‌الله و همگرایی اسلامی (دیدگاه‌ها، اهداف، تأثیرات)». *اندیشه تقریب*. (۱۹)۵. ۶۹-۸۸.
۲۲. شحاده، احمد حسین (۱۳۸۹). *دلاوری‌های حزب‌الله لبنان و آینده جدید جهان عرب*. ترجمه محمدرضا میرزاجان. قدر ولایت.
۲۳. علاقه، جوزف و رازانی، احسان (۱۳۸۳). «حزب‌الله لبنان، تروریسم و حوادث یازده سپتامبر». *مطالعات خاورمیانه*. (۲)۱۱. ۹۷-۱۳۲.
۲۴. فاست، لوئیس (۱۳۸۶). *روابط بین‌المللی خاورمیانه*. ترجمه زیر نظر احمد سلطانی‌نژاد. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
۲۵. فرزانه‌پور، حسین و زنگنه، پیمان (۱۳۹۳). «مناسبات حزب‌الله و دولت‌های لبنان، با نگاهی به شکل‌گیری و سیر تحول حزب‌الله». *پژوهشنامه علوم سیاسی*. (۳)۹. ۲۱۵-۲۴۲.
۲۶. فرهادی، محمد و مرادیان، محسن (۱۳۸۷). *درک قدرت نرم با نگاهی به جمهوری اسلامی ایران*. تهران: پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.
۲۷. فضل‌الله، حسن (۲۰۱۵). *حزب‌الله و الدولة فی لبنان: الرویة والمسار*. بیروت: شركة المطبوعات للتوزیع والنشر.
۲۸. معصومی زارع، هادی (۱۳۹۲). «بررسی نقش منابع محیط منطقه‌ای و بین‌المللی در همگرایی جنبش امل و حزب‌الله». *معرفت سیاسی*. (۱)۵. ۱۰۷-۱۳۰.

۲۹. مرکز الاستشارات و البحوث (۱۳۸۸). *لبنان: تاریخ، جامعه و سیاست (۱۹۷۲-۱۹۷۶)*. ترجمه مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور.
۳۰. نای، جوزف (۱۳۹۲). *آینده قدرت*. ترجمه احمد عزیزی. تهران: نشر نی.
۳۱. _____ (۱۳۸۷). *قدرت نرم، ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل*. ترجمه سید فخر روحانی و احمد ذوالفقاری. تهران: نشر دانشگاه امام صادق (ع).
۳۲. واعظی، محمود، احدی، افسانه (۱۳۸۹). *دیپلماسی عمومی و سیاست خارجی*. تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک.

References

1. Abolhassan Shirazi, Habibollah et al. (2013). *Politics and government in the Middle East*. Tehran: Samat. (in Persian)
- 2- Alagh, Llewellyn and Razani, Ehsan (2004). "Hezbollah in Lebanon, terrorism and the 9/11 attacks". *Middle East Studies*. 11 (2). 132-97. (in Persian)
- 3- Asadollahi, Massoud (2007). *From Resistance to Victory: History of Hezbollah Lebanon 1361-1379*. Tehran: Andishe Sazan Noor. (in Persian)
- 4- — (2003). "Hezbollah in Lebanon: From Radicalism to Realism". *Middle East Studies*. 35. 146-101. (in Persian)
- 5- — (2003). *Lebanese Hezbollah movement, past and present*. Tehran: Institute for Strategic Studies. (in Persian)
- 6- Al-Mayadin (2015). "Hawar al-Aam with Al-Amin al-Aam Lahzbollah Al-Sayyid Hassan Nasrallah". available at: <http://www.almayadeen.net/episodes/753657> (in Persian)
- 7- Arreguín-Toft, Ivan (2009), "Unconventional Deterrence: How the Weak Deter the Strong" in Morgan, Paul & Wirtz, James. J, "Complex Deterrence: Startegy in the Global Age", Chicago: University of Chicago Press.
- 8- Augustus R. Norton, (2000), "Hizballah and the Israeli Withdrawal from Southern Lebanon," *Journal of Palestine Studies*, Vol. 30, No. 1, Autumn 2000, p. 27.
- 9- Bagheri, Mohsen and Yazdani, Enayatullah (2018). "Explaining the Strategic Interests and Goals of the Islamic Republic of Iran in Strategic Alliance with Hezbollah in Lebanon". *Quarterly Journal of Islamic Revolution Studies*. 15 (53). 43-62. (in Persian)
- 10- Beck, Ulrich (2005), *Power in the Global Age: Global political Economy*, Maladen, Presss: Polity Press.
- 11- Byman, Daniel. L (2008), "Hezbollah: Most Powerful Political Movement in Lebanon", May 10: www.cfr.org/lebanon/hezbollah-most-powerful-political-movement-lebanon/p16378.
- 12- Belqazir, Abdullah (2010). *Hezbollah from Liberation to Detention (1982-1982)*. Translated by Ali Shams. Tehran: Noor Thought Builders Studies Institute. (in Persian)

- 13-Center for Publications and Al-Bahouth (2009). *Lebanon: History, Society and Politics (1972-1976)*. Translated by Noor Institute of Thought-Building Studies. (in Persian)
- 14-Colin P. Clarke (2017), "How Hezbollah Came to Dominate Information Warfare", <https://www.rand.org/blog/2017/09/how-hezbollah-came-to-dominate-information-warfare.html>.
- 15-Daher, A. (2019), *Hezbollah: Mobilization and Power*. Oxford University Press, USA.
- 16-DeVore, M. , Stahli, A. , & Franke, U. (2019), " Dynamics of Insurgent Innovation: How Hezbollah and Other Non-State Actors Develop New Capabilities". *Comparative Strategy*, Volume 38, 2019 - Issue 4.
- 17-Dehghani Firoozabadi, Seyed Jalal (2007). "Lebanon's Asymmetric War and Israel's National Security". *Foreign Policy Quarterly*. 21 (1). 92-57. (in Persian)
- 18-Derakhsheh, Jalal and Mohammadi, Alireza (2012). "Investigating the Impact of Religious Obligation of the Islamic Revolution of Iran on the Islamic Resistance of Hezbollah in Lebanon". *Research of the Islamic Revolution*. 1. 246- 221. (in Persian)
- 19-Derakhsheh, Jalal and Beigi, Alireza (2016). "Lebanon's Hezbollah's effectiveness in achieving social acceptance and political legitimacy". *Quarterly Journal of Political Research in the Islamic World*. 21. 33-59. (in Persian)
- 20-Farida, M. (2019), *Religion and Hezbollah: Political Ideology and Legitimacy*. Routledge; 1 edition (August 1, 2019).
- 21-Fast, Louis (2007). *International Relations in the Middle East. Translation under the supervision of Ahmad Soltaniehjad*. Tehran: Office of Political and International Studies. (in Persian)
- 22-Farzanehpour, Hossein and Zanganeh, Peyman (2014), "Relations between Hezbollah and the Lebanese Governments, with a view to the formation and evolution of Hezbollah". *Journal of Political Science*. 9 (3). 242- 215. (in Persian)
- 23-Farhadi, Mohammad and Moradian, Mohsen (2008). *Understanding soft power by looking at the Islamic Republic of Iran*. Tehran: Basij Studies and Research Institute. (in Persian)
- 24-Fazlullah, Hassan (2015). *Hezbollah and the state in Lebanon: Russia and Al-Masar*. Beirut: Al-Mutlaba Press and Publishing Company. (in Persian)
- 25-Hinen, Games (2008), *Book smart power in the world*, university New York.
- 26-Hosseini, Seyed Emad (2013). "Hezbollah is the nightmare of the disturbed dreams of the Zionists". *The message of the revolution*. 74. (in Persian)
- 27-Iranian Diplomacy Website. (12/May/2013). "Hezbollah that you do not know". available at: <http://irdiplomacy.ir/fa/news/1916034/>(in Persian)
- 28-B. tauris. May, S. (2019). "The Rise of the Resistance Axis: Hezbollah and the Legacy of the Taif Agreement". *Nationalism and Ethnic Politics*, 25(1), 115-132.

- 29-Jafari, Ali Akbar (2013). "Intelligent Power and the overthrow of the Islamic Republic of Iran; the gradual rise of the United States to confront a system with Iran". *Global politics*. 2 (3). 155-133. (in Persian)
- 30-Jahanfar, Reza (2011). "The performance of Hezbollah's command and control network in the 33-day war". *saf monthly*. 367. 51. (in Persian)
- 31-Kramer, Martin (1993), *Hizbolldah, the Calculucs of Jihad*, in: Martin E. marty and R. scott Appelbu (eds.), *Fundamentalism and the State*, Chicago: the Chicago University Press.
- 32-Llewellyn, Tim(2010), *Spirit of the Phoenix: Beirut and the Story of Lebanon*, Chicago, Ill. : Lawrence Hill Books.
- 33-Masoumi Zare, Hadi (2013). "Examining the role of regional and international environmental resources in the convergence of the Amal movement and Hezbollah". *Political knowledge*. 5 (1). 130-107. (in Persian)
- 34-Mangus, Ranstrop (2000). *Al-Wajjah Al-Mutaghir Al-Hizbullah Lebanon*. Beirut: Al-Bahouth Publishing Center. (in Persian)
- 35-Nye, Joseph (2010), "The future of American power", *Foreign Affairs*, Vol. 89, No 6, November/ December.
- 36-Nye, joseph (2004), *soft power: The Means to Succes In World Politics*, newyork, public affairs.
- 37— (2008). *Soft power, tools for success in international politics*. Translated by Seyed Fakhrouhani and Ahmad Zolfaghari. Tehran: Imam Sadegh University Press. (in Persian)
- 38-Nye, Joseph (2013). *The future of power. Translated by Ahmad Azizi*. Tehran: Ney Publishing. (in Persian)
- 39-O. Freedman Robert, (2009), *Contemporary Israel: Domestic Politics, Foreign Policy and Security Challenges*. U. S. A West Wiew Press.
- 40-Pourmotasbi, Siavash and Tajur, Azar (2009). "The Mission of the Media in Establishing National Security". *Hassoun Magazine*. 19. 118-102. (in Persian)
- 41-Rush, Michael (1998). *Society and Politics: An Introduction to Political Sociology*. Translated by Manouchehr Sabouri. Tehran: Samat. (in Persian)
- 42-Raymand Hinnebusch and Anoushirvan Ehteshami (eds.), "*The Foreign Policy of Middle Eastern States*", Boulder, Co: Lynne Rinner Publishers, 2002, p. 33. (in Persian)
- 43-Sazmand, Bahareh and Masoumi Zare, Hadi (2015). "The three-dimensional model of the analysis of the political regionalism of Fromeli's actors (looking at the experience of the Amal and Hezbollah movements in Lebanon) ". *Quarterly Journal of Political Research in the Islamic World*. 5 (3). 156-129. (in Persian)
- 44-Sasanian, Saeed (2018). "Assessing the changes in Lebanon's Hezbollah deterrence model against the Zionist regime". *Quarterly Journal of Strategic Studies*. 21 (1). 41-68. (in Persian)
- 45-Sobelman, Daniel (2017), "Learning to Deter: Deterrence Failure and Success in the Israel-Hezbollah Conflict, 2006–16", *International Security*, Vol. 41, No. 3.

- 46-Samaha, Nour (2016), "Hezbollah's Death Valley", *Foreign Policy*, available at: <http://foreignpolicy.com/2016/03/03/hezbollahs-death-valley/>.
- 47-shanahan, Rodger (2005), *the shia of the Lebanon: clan, parties and clerics*. Publisher: I.B. Tauris; Reprint edition (June 15, 2011)
- 48-Shafaei, Amanullah (2009). "Hezbollah and Islamic Convergence (Perspectives, Goals, Impacts) ". *The idea of approximation*. 5 (19). 88-69. (in Persian)
- 49-Shahada, Ahmad Hussein (2010). *The heroism of Hezbollah in Lebanon and the new future of the Arab world*. Translated by Mohammad Reza Mirzajan. Appreciate the province. (in Persian)
- 50-Vaezi, Mahmoud, Ahadi, Afsaneh (2010). *Public diplomacy and foreign policy*. Tehran: Strategic Research Center. (in Persian)
- 51-Wilson, Ernest. J. (2008), "Hard power, soft power, smart power", *The Annals of the American Academy of political and social science*, Volume: 616 issue: 1, page(s): 110-124.
- 52-Wilkins, Henrietta(2013), *The Making of Lebanese Foreign Policy: Understanding the 2006 Hezbollah-Israeli War*, London: Routledge; 1 edition (May 1, 2013).
- 5-Walt, Stephen(2005), "Taming American Power," *Foreign Affairs*, Septeber /October. (in Persian)
- 54-Zamani Mahjoub, Habib (2009). "The Impact of Spiritual Factors on the Victory of the Lebanese Hezbollah Resistance". *Hassoun Magazine*. 22. 152-169. (in Persian)
- 55-Zarean, Ahmad (2014). "Examining the process of transforming the Lebanese Hezbollah movement from a local power to a national and regional power". *Strategic Studies of the Islamic World*. 59. 68-37. (in Persian)